

IN AN ANTI-RACIST SPACE

A linguistic analysis of whiteness and power relations on an anti-racist and feminist platform on Instagram

KARIN HAGREN IDEVALL

Keywords

Anti-racism, feminism, Instagram, language, separatism, whiteness

Summary

Anti-racism in contemporary Sweden is often manifested in protests against explicit racist expressions and acts. However, anti-racism also concerns the attention to and questioning of structures, prejudices and norms. This approach to anti-racism is often emphasised by those who are themselves victims of racism. One example is MAKTHAVARNA (“the power holders”), an anti-racist platform on the social networking site Instagram. MAKTHAVARNA targets those who are directly affected by racism. White followers of the account are asked not to post comments or contribute to the discussions.

From a postcolonial perspective and with linguistic methods, this study examines the interactions on MAKTHAVARNA, where victims of racism share their experiences of white supremacy and where white people interfere in the discussions despite the separatist rules. The analysis shows how norms of whiteness are translated in speech acts made by white followers who ask questions, make judgments and expect information, which results in the (re)production of asymmetric relationships. The position of those affected by racism is formed by the linguistically (re)produced normative white position. However, the hierarchical relationship between these positions is dislocated when the victims of racism reclaim precedence, by for example citing and interpreting white people’s utterances from their own perspectives. Furthermore, the analysis shows how the terms for participation in platform discussions are set up linguistically and technically in the digital social media. Consequently, through this media, a public space and precedence in defining anti-racism are provided for the target audience of MAKTHAVARNA. White followers, on the contrary, cannot participate actively on the platform – not even with good intentions – without linguistically reproducing hierarchical relationships and norms of whiteness.

Går det att bedriva separatistisk antirasism på nätet? Hur i så fall? Karin Hagren Idevall undersöker antirasistisk kamp på internet med språkvetenskapliga, feministiska och postkoloniala verktyg.

I ETT ANTIRASISTISKT RUM

En språkvetenskaplig analys av vithet och maktrelationer på en antirasistisk och feministisk plattform på Instagram

KARIN HAGREN IDEVALL

Jag har träffat er, hört er. Ni som skriker högst på torget. Ni som är upprördast på Facebook och Instagram (*sic*). Samma människor som tycker att jag överdriver och borde ta ett skämt efter att ni slängt ur er kränkande meningar. [...] Jimmy Åkesson skrämmer inte mig. Det som skrämmer mig är människorna som står på samma torg och demonstrerar men du vet, som aldrig lyssnar när rasifierade pratar om det verkliga problemet. Den strukturella och fördomsfyllda rasismen.

Så skriver en av de personer som varit gästpostare på MAKTHAVARNA, en antirasistisk, feministisk plattform, som sedan sommaren 2014 har funnits på bilddelningssajten Instagram. Plattformen uppstod enligt administratörerna som en reaktion på ”vita personers oändliga privilegierade makt”, och även om vem som helst kan följa kontot och läsa inläggen får enbart personer med personlig erfarenhet av rasism skriva inlägg och kommentarer. Det inledande citatet illustrerar en motsättning inom svensk antirasism; antirasism handlar för många huvudsakligen om att högljutt protestera mot Sverigedemokraterna och högerextremistiska uttryck, medan det för dem som själva utsätts för rasism också handlar om strukturer, fördomar och normer som systematiskt ger vita personer privilegier. Sådana strukturer kan enligt skribenten ovan upprätthållas även av dem som tydligt tar avstånd från rasism.

Forskning om vithet och rasism har sin bakgrund inom postkolonial och intersektionell teoribildning (Lorde 1984; Mohanty 1984; hooks 1992) och i det senare uppkomna fältet kritiska vithetsstudier (Frankenberg 1993; Dyer 1997; Ahmed 2004; Dahl 2010; Hübinette och Lundström 2011). Språkets förmåga att både (re)producera och utmana rasism har ofta framhållits som central (se till exempel Minh-ha 1989; Boréus 2006). Det sker bland annat genom språkhandlingar som positionerar, särskiljer och hierarkiserar människor på basis av essentiella föreställningar om ras, kultur, etnicitet och religion (Hornscheidt och Landqvist 2014). Mot bakgrund av detta undersöker jag i denna artikel skrivna kommentarer och inlägg på den antirasistiska och feministiska plattformen MAKTHAVARNA, en plattform där vithet lyfts fram som upprätthållare av rasism. Syftet är att sätta fokus på hur det separatistiska rummet avgränsas och upprätthålls och hur skribenters positioneringar och relationerna mellan dem skapas. Utifrån en språkvetenskaplig analysmodell undersöker jag hur skribenterna förhåller sig till varandra och plattformens innehåll, hur skribenter som bryter mot de separatistiska förhållningsreglerna berättigar sina regelbrott och hur detta bemöts. De frågor jag avser att besvara är: Hur upprättas MAKTHAVARNAs antirasistiska rum? Hur regleras deltagande i detta rum? Vilka maktrelationer upprättas till följd av de motsättningar som uppstår när vita personer bryter plattformens separatistiska regler?

Vithet och rasifiering

Vithet och *rasifiering* är centrala begrepp i denna studie. I analysen utgår jag från en definition av vithet som en positionering på en hierarkisk värdeskala, som ständigt återskapas och upprätthålls av de praktiker som normaliserar vita privilegier (Mattsson 2010: 16). Vitheten och dess position skapas i och med utpekandet av det som avviker från vitheten, när människor som inte kategoriseras som vita stoppas, ifrågasätts och misstänkliggörs (Ahmed 2007: 161; Molina 2010: 79). Föreställningar om att den typiska människan är vit och den privilegiering respektive diskriminering som riktas mot människor beroende på om de passerar som vita eller inte benämns i denna studie *vithetsnormer*.

Den process där människor tillskrivs en ras, och diskrimineras utifrån den, omtalas ibland som *rasifiering*. Irene Molina (1997: 62) introducerade begreppet på svenska i en avhandling om segregation och etnicitet på bostadsmarknaden och använde det för att tala om ”de processer som leder medlemmar i ett visst samhälle att tänka, handla och diskriminera utifrån idén om ’ras’”. Enligt Molina (2005) används begreppet dels för att beskriva processer som sker på makronivå, där samhället rasifieras, dels för att beskriva hur individer rasifieras. Hübinette med flera (2012: 45) talar utifrån det senare perspektivet om en process där ras

görs, vilket verbformen *rasifiering* markerar. Formen *rasifierad* som personbenämning har börjat användas alltmer, i både akademiska och vardagliga sammanhang (Institutet för språk och folkminnen 2014). Denna form har kritiserats av bland annat Therese Svensson (2015) för att upprätthålla föreställningen om att enbart den som inte är vit tillskrivs ras, vilket riskerar att osynliggöra skapandet av vithet, som också sker i en rasifieringsprocess.

Det problematiska i rasifieringsbegreppet diskuteras även i kommentarsfälten på MAKTHAVARNA. Kritiken handlar bland annat om att användningen av *rasifierad* som personbenämning riskerar att osynliggöra heterogeniteten som finns inom den grupp som på MAKTHAVARNA definieras som *rasifierade*, att de drabbas av olika förtryck beroende på vilka *rasifierade* positioner de tillskrivs. I denna studie utgår jag från *rasifiering* som ett teoretiskt perspektiv för att undersöka de språkliga processer där vithetsnormer särskiljer och hierarkiserar människor (se även Molina 2005: 96). Personbenämningen *rasifierad* kommer att användas där den förekommer i materialet.

Antirasism, feminism och vithet

På MAKTHAVARNA är feministiska analyser av antirasism centrala. Studier av sammanhang där feminism och antirasism möts har undersökt hur vithetsnormer (re)producerar hierarkier av vit dominans. Chandra Talpade Mohanty (1984) identifierade tidigt den brist på intersektionella analyser som präglar västerländsk feminism, där kvinnan som kategori homogeniseras

och definieras utifrån det gemensamma patriarkala förtrycket med vita kvinnors position som utgångspunkt. Vita personer är ofta blinda för sina egna privilegier, vilket

Vita feminister förväntar sig att bli upplysta av dem som utsätts för rasism.

beror just på att vithet i ett vitt samhälle är omarkerat och förgivettaget (Frankenberg 1993; Dyer 1997). bell hooks (1992) skriver om hur vita personer inbillar sig att deras vithet är osynlig – en djupt rotad vanföreställning som härstammar från slaveriet, då vita förbjöd svarta att betrakta dem (hooks 1992: 168). Men som Sara Ahmed (2004: 1) påpekar är vitheten bara omarkerad för den som själv innehar normpositionen som vit.

När personer utsatta för rasism synliggör förtrycket reagerar vita feminister ofta känslomässigt (Lorde 1984; Srivastava 2006; Ahmed 2010). Srivastava har visat hur vita feministers känslor och behov tar en central plats i antirasistiska samtal. Vita feminister förväntar sig att bli upplysta av dem som utsätts för rasism (Srivastava 2006: 66). Lorde (1984: 113) talar om detta som förtryckarens strategi för att vidmakthålla förtrycket, då den som förtrycks tvingas förhålla sig till den överordnade. Hon jämför det med hur kvinnor i alla tider har förväntats undervisa män om patriarkala förtryck, vilket samtidigt gett kvinnorna ansvaret att upplösa det. Lorde talar också om hur den skuld som vita kvinnor uttrycker, när deras rasism påtalas, är en skenmanöver som återigen flyttar fokus

till dem (ibid). Vita feministers bekännelser, känslor och behov av tröst hamnar i centrum, vilket framställer personer som utsätts för rasism som skuldbeläggande (Srivastava 2006: 68f). Detta beteende hos vita, som ibland symboliskt kallas ”vita tårar”, hindrar arbetet för antirasistisk förändring om samtalen alltid slutar med att vita personer ventilerar *sina* känslor inför rasism istället för att de personer som själva är utsatta kan använda sina erfarenheter konstruktivt (ibid: 71). Känslomässiga reaktioner tycks dessutom vara förbehållna vita feminister; ilskan som personer som utsätts för rasism uttrycker stämplas ofta som destruktiv och missriktad (Lorde 1984: 130). De som påtalar strukturer som får privilegierade personer att känna sig obekväma betraktas, med Ahmeds ord, som ”feministiska glädjedödare” (Ahmed 2010: 583). De upprörda reaktioner som kritiska analyser av vithet väcker kan kopplas till det hooks (1992) skriver om villfarelsen att vitheten är skyddad från att bli sedd och analyserad.

Att vita feminister även inom akademien reagerar när deras vithet analyseras har bland annat diskuterats av Paulina de los Reyes (2005). De los Reyes kritiserar den svenska feminismen för att vara en ”hegemonisk feminism” som genom sin ovilja att inkludera andra diskrimineringsgrunder än kön i maktanalysen har bidragit till osynliggörande och exkludering av kvinnor som inte förkroppsligar vithet. Hur privilegierade positioner upprätthålls och hur personer reagerar när de får sina privilegier synliggjorda och ifrågasatta är ett viktigt område att studera för att förstå hur strukturell diskriminering verkar. Denna studie är ett bidrag till det.

Studien bidrar också med kunskap om språkliga strategier för antirasistisk och feministisk aktivism på internet, ett område där tidigare studier av svenska förhållanden saknas.

Empowerment, safe spaces och separatism

Administratörerna för MAKTHAVARNA uppger att deras plattform är till för samtal mellan personer med erfarenhet av att bli utsatta för rasism. Patricia Collins (1990: 37) använder begreppet *empowerment* för att prata om sådan politisk och teoretisk aktivism som syftar till att stärka underordnade gruppers position i ett vitt majoritetssamhälle. Empowerment handlar om att utifrån den delade erfarenheten av förtryck och underordning skapa autonoma subjekt. Platser där detta sker beskrivs som *safe spaces*, där individer kan prata, agera och bedriva aktivism utan att objektifieras som ”den andra” och utan att tystas ner av dominerande diskurser (ibid: 100f). Collins menar dock att isolerad separatism inte ger empowerment och att förändring möjliggörs först när autonoma subjekt står i dialog med andra grupper i samhället (ibid: 37).

MAKTHAVARNA beskrivs visserligen som en separatistisk plattform, men är inte separatistisk i bemärkelsen isolerad. Till skillnad från många andra

separatistiska grupper sker samtalen inför publik: alla tillåts läsa inläggen även om enbart personer som rasifieras tillåts delta genom att skriva. Sådana uttalade gränsdragningar är relativt ovanliga på internetbaserade forum, medan outtalade gränser för deltagande är desto vanligare. Jodi Dean (2001: 260ff) beskriver en del internetforum som *cybersalonger*, offentliga gemenskaper som är öppna för alla men där (språkligt) deltagande skapar en politisk konsensus som utestänger olik-tänkande. Exempel på cybersalonger är kommentarsfält på internet där rasistiska diskurser – etablerade genom exempelvis ordval – dominerar samtalen och bidrar till att det mestadels enbart är likatänkande som skriver (Idevall 2014). Det är ingen uttalad separatism, men effekten är att gränser upprättas. Ändå blir sådana cybersalonger sällan anklagade för att vara exkluderande, till skillnad från antirasistiska plattformar som har uttalade regler för deltagande. Dessa möter ofta ifrågasättande reaktioner, vilket visats i Gunilla Hulténs (2015) analys av mediareaktioner på den separatistiska hemsidan RUMMET. Bland annat skrev journalister att separatismen skapar uppdelningar mellan vita och rasifierade, vilket riskerar att cementera de strukturer antirasisterna vill bekämpa. Liknande tankegångar hörs ibland när det handlar om feminism. Wendy Brown (1995) menar att kvinnor riskerar att fastna i underordnade motståndspositioner där förtrycket snarare än frigörelsen från patriarkatet står i aktivismens fokus. Ett första steg mot upplösandet av ett förtryck är dock att erkänna den förtrycktas

erfarenheter och definitioner av förtrycket, vilket kräver en intersektionell medvetenhet av hur olika förtryck samspekar (de los Reyes 2005: 248f). Rum där dessa erfarenheter får vara kunskapsbärande behövs för att kunna ifrågasätta normsystem och förskjuta positioner av underordning och privilegier (se de los Reyes 2005: 248; Molina 2010: 81).

Materialbeskrivning

MAKTHAVARNA är en plattform på bilddelningssajten Instagram, en mobilapplikation vars inlägg också går att läsa på internet. Varje vecka tar en ny gästpostare över kontot för att posta inlägg på ett valt tema. Gästpostaren väljs ut av administratörerna, fem kvinnor i åldrarna 18 till 28 år. Kontots följare kan i kommentarsfältet ge respons på inläggen.

I materialet för denna studie ingår skrivna inlägg och kommentarer, som publicerades på MAKTHAVARNA mellan juli 2014 och januari 2015 och som är tillgängliga för alla som har internetuppkoppling. En mailkonversation med Gülsen Uz, en av plattformens grundare, har kompletterat materialet och gett viktig bakgrundsinformation och förtydliganden som har bidragit till mina tolkningar av analyserna.

Efter en närläsning av de närmare 6000 inlägg och kommentarer som fram till januari 2015 hade postats på forumet, valdes 600 av dem ut för djupare analys. Urvalet har gjorts utifrån två kriterier. Dels ingår de sekvenser där skribenter som själva har erfarenhet av att utsättas för rasism skriver om sådant de upplever som vithetsnormer och privilegier. Det kan exempelvis handla om inlägg där skribenten ger uttryck för

upplevda vithetsnormer i populärkultur, i skolsystemet eller i plattformens kommentarsfält. Dels ingår samtliga kommentarer som är skrivna av skribenter som uttryckligen positioneras som vita, av sig själva eller av andra, exempelvis genom fraser som ”jag som vit”, eller ”du som är vit”. Urvalet har styrts av studiens syfte och är inte representativt för MAKTHAVARNA som helhet. En majoritet av de inlägg och kommentarer som utelämnats indikerar att plattformen fungerar som den mötesplats den är tänkt att vara. Dessa samtal är ofta personliga och utelämnande och hade varit problematiska för mig att analysera, både av integritetsskäl och för att en vit forskares tolkning av dessa berättelser oundvikligen hade upprättat precis sådana rasifierande hierarkier som kritiseras på plattformen.

Etik och reflexivitet

Enligt Richard Dyer (1997) är det politiska projektet i kritiska vithetsstudier att se vitheten och att rubba den. Denna formulering riskerar att vidmakthålla vitheten som norm, eftersom det enbart är vita personer som behöver lära sig att se vitheten (Ahmed 2004: 1). Fiona Probyn (2004: 7, 14) påpekar att det dessutom inte räcker med att se vitheten för att kunna rubba den; att avstå makt och privilegier är inte så enkelt gjort. Probyn menar att den vita forskaren kontinuerligt behöver skriva fram sina privilegier och samtidigt ta ansvar för dem. Utifrån detta perspektiv har jag under forskningsprocessen reflekterat över hur min position påverkar de frågor jag ställer och de tolkningar jag gör. Jag är bärare av en vit

kropp som privilegieras i enlighet med vithetsnormer och har ingen egen erfarenhet av att utsättas för rasism. Jag är en del av den vithet som analyseras och kritiseras på MAKTHAVARNA och jag är inte berättigad att delta på plattformen annat än som läsare. Att använda min forskarposition för att placera MAKTHAVARNA i en vetenskaplig kontext och studera rasifiering och vithet är därför inte helt oproblematiskt, särskilt eftersom även rollen som forskare är en privilegierad position som alltid upprättar asymmetriska relationer mellan forskare och beforskad. Ett sätt att hantera detta är att rikta den kritiska analysens huvudsakliga fokus mot hur maktrelationer upprättas språkligt, och inte, exempelvis, göra analyser och tolkningar av privata berättelser från personer som drabbats av en rasism jag själv aldrig upplevt. Ytterligare ett sätt har varit att innan och under forskningsprocessen ha kontakt med administratörerna för MAKTHAVARNA, inledningsvis för att försäkra mig om att det var okej för dem att jag genomförde studien och sedan för att låta dem läsa texten och ge synpunkter. Just för att jag inte tillhör den grupp som erbjuds aktivt deltagande på plattformen har administratörernas positiva inställning varit avgörande. De risker och problem det medför att jag som vit forskare studerar en plattform för personer som utsätts för rasism ställer höga krav på studiens förtjänster. Ambitionen är att uppmärksamma en typ av antirasistisk aktivism som förs på internet och som sällan uppmärksammas i forskningen och att bidra med kunskap om språkets roll i (re)produktionen av normativitet och diskriminering, vilket i sin tur kan

gagna de antirasistiska initiativ och samtal som förekommer i dagens samhälle.

Vid forskning på internetmaterial behöver olika etiska överväganden göras beroende på i vilken grad materialet kan betraktas som privat eller offentligt och i vilken mån studieobjekten är individer eller data (se till exempel Buchanan 2012; Sveningsson Elm 2009). Studieobjekten är i föreliggande fall inte individer utan plattformen MAKTHAVARNA och de språkliga strategier som där kommer till uttryck i skrift. Materialet bedöms som offentligt utifrån riktlinjer som säger att publicerat material som är åtkomligt för vem som helst online, utan särskilda inloggningskrav, kan betraktas som offentligt (Sveningsson Elm 2009: 75). MAKTHAVARNAs val av en publik inställning för sitt Instagramkonto gör att innehållet är synligt för alla. Kontot har drygt tolv tusen följare och det är rimligt att anta att även de betraktar plattformen som offentligt snarare än privat. Samtidigt är gränserna däremellan inte alltid så skarpa (Hewson och Buchanan 2013: 6f) och på en plattform som MAKTHAVARNA kan kommentarer och inlägg ibland ha en privat ton och rikta sig till specifika mottagare. De åtgärder som har vidtagits i enlighet med riktlinjer för denna typ av material (se framförallt Buchanan 2012: 4, 7, 18) är att inhämta samtycke från kontots administratörer, att anonymisera samtliga gästpostare och kommentarsskribenter genom att utelämna användarnamn och tidpunkt för inläggen samt att utesluta kommentarer och inlägg vars innehåll jag har bedömt som alltför privat eller känsligt.

Ett dilemma som textanalytiker ställs inför är att det vetenskapliga kravet på att kunna redovisa analyserad text medför att citat som är sökbara på internet ibland kan kopplas till en persons användarnamn (se till exempel Hewson och Buchanan 2013: 18). Att anonymisera forumet i sig förändrar inte detta, utan de etiska övervägandena måste istället ske i samband med urvalet av citat där potentiella risker vägs mot vetenskapliga krav och förtjänster (jämför Hermerén 2011: 18).

Analytiska redskap

För att undersöka hur det separatistiska rummet avgränsas och upprätthålls, och hur skribenters positioneringar och relationerna mellan dem skapas språkligt i skrivna inlägg, använder jag verktyg från den systemisk-funktionella grammatiken (SFG) (Halliday 2004), och dess vidareutvecklade gren *Appraisal* (Martin och White 2005). Modellerna används för att undersöka hur betydelser skapas genom grammatiken, vilka kommunikativa handlingar språk utför och vilka effekter de får i sammanhang där språkande sker. De utvalda analysverktygen syftar specifikt till att visa hur rummets gränser regleras språkligt genom kommentarsskribenters inlägg: hur skribenterna positionerar sig och relaterar till varandra och till

plattformens innehåll, hur de bryter mot de separatistiska förhållningsreglerna, hur de berättigar sina regelbrott samt hur detta bemöts.

För att studera hur relationer skapas i skriftlig interaktion analyserar jag språkhandlingar, huvudsakligen *påståenden*, *frågor* och *uppmaningar*, som bidrar till att inkludera och exkludera röster och skapa asymmetriska relationer mellan den som utför språkhandlingen och den som förväntas besvara den (Halliday 2004: 106-110). Utifrån *Appraisal* undersöker jag även *bedömningar*, språkhandlingar som utvärderar beteenden utifrån rådande samhällsnormer och därmed skapar en överordnad position med rätt att bedöma och en underordnad position för den som blir bedömd (Martin och White 2005: 52). När en vit kommentarsskribent skriver att en text på MAKTHAVARNA är ”lärorik” är detta en bedömning som gör kommentarsskribenten till någon med rätt att värdera plattformen.

Utifrån *Appraisal* studerar jag också *dialogicitet* för att visa hur röster och utsagor citeras, förnekas och motsägs, hur den egna subjektiviteten framhävs och hur yttranden legitimeras (Martin och White 2005: 92-135). Dialogiciteten analyseras på en skala som graderar hur mycket utrymme andra röster får, det vill säga hur pass *heteroglossa* sammanhangen är. I skalans ena ände finns *utvidgande heteroglosser* – yttranden som antingen betonar den egna subjektiviteten eller citerar andra och låter deras röster få plats, vilket bidrar till en öppen dialog. Det kan både handla om att *erkänna* andras åsikter eller att *distansera* sig från dem. I andra änden finns *inskränkande heteroglosser* – yttranden som på olika sätt *förkunnar* fakta eller *motsäger* andras åsikter, vilket istället bidrar till ett mindre flerröstat sammanhang där det blir svårt att ha en avvikande ståndpunkt. Det kan till exempel handla om att göra förkunnande påståenden som inte modifieras: ”Detta är en separatistisk plattform”. Att studera i vilken ände av skalan ett yttrande ligger är ett sätt att studera hur mer eller mindre asymmetriska relationer upprättas då olika röster legitimeras, erkänns, ifrågasätts, bekräftas och så vidare. Analysverktygen beskrivs närmare i samband med att de används.

I analysen kommer jag också att beakta de språkliga framställningarna i relation till de förutsättningar som applikationen Instagram ger. Exempelvis har administratörerna möjligheten att radera inlägg och blockera användare.

I resultatredovisningen nedan besvaras studiens frågeställningar i tre delar. Inledningsvis undersöker jag hur MAKTHAVARNAs antirasistiska rum upprättas genom inlägg som uttrycker erfarenheter av rasism. Jag undersöker hur subjektiv modalitet formar skribentens position, och hur referat av vita personers yttranden ger uttryck för ifrågasättanden av upplevda vithetsnormer. Därefter undersöker jag hur deltagande regleras språkligt och genom de tekniska funktioner Instagram erbjuder. Jag undersöker avslutningsvis vilka språkliga framställningar, bland

annat bedömningar och uppmaningar, som förekommer i vita skribenters kommentarer och hur maktrelationer upprättas och omförhandlas i interaktionen.

Skrivna erfarenheter av rasism

MAKTHAVARNAs administratörer uppger att plattformen skapats ”som en reaktion på vita personers oändliga privilegierade makt” och agerar ”mot hur vita ständigt syns, hörs, och har tolkningsföreträde i alla rum och sammanhang”. Vitheten pekas ut som anledningen till att människor rasifieras och marginaliseras. Att ha en kropp som rasifieras är kriteriet för aktivt deltagande på MAKTHAVARNA, och därför behöver kroppen synliggöras. På Instagram positioneras kroppar som rasifierade när de förekommer i foton och i skriftliga berättelser om att rasifieras utifrån hudfärg, hårfärg, ögonfärg, ögonform, kroppsbe håring, slöja och så vidare. De återberättade erfarenheterna förenar deltagarna, och berättelserna är utmärkande för plattformen. Det som sker på MAKTHAVARNA kan med Trinh T Minh-has (1989: 36ff) ord förstås som ett sätt att skriva kroppen, att använda språket för att skapa kroppen och låta dess erfarenheter ta plats, utmana och kritisera. Den kvinnliga rasifierade kroppen skrivs här i motstånd mot de berättelser som framställs som universella, där mannen och den vita kroppen är utgångspunkten, normen (ibid: 44). Det sammanhang som detta skrivande av kroppen skapar kan förstås som ett *safe space* (Collins 1990).

De samtal som förs på MAKTHAVARNA präglas av en medvetenhet om att rasism och sexism drabbar individer

olika. Både administratörer, gästpostare och kommentarsskribenter betonar dessutom återkommande vikten av att den som är personligt utsatt för ett visst förtryck också har rätt att definiera det, något de beskriver som tolkningsföreträde. Påståenden som görs inleds ofta med *subjektiv modalitet* som markerar att yttrandena bottnar i indivi-

MAKTHAVARNAs administratörer uppger att plattformen skapats ”som en reaktion på vita personers oändliga privilegierade makt”...

duella utgångspunkter – ”jag upplever att”, ”jag känner att” (Halliday 2004: 608-612). Detta skapar en utvidgande heterogloss som öppnar dialogen för olika perspektiv, åsikter och erfarenheter. Dessutom görs ofta explicita positioneringar som talar om från vilket perspektiv personen talar, som i detta inledande citat från gästpostsinlägg 1: ”Låt mig berätta detta från min östasiatiska kropp, ögon, röst och erfarenhet”. Den markerade subjektspositionen blir inte enbart ett sätt att språkligt ge den egna rösten legitimitet, utan lämnar också utrymme för andra röster att bidra med sina perspektiv och erfarenheter. Det flerröstade sammanhanget skapas också av att en ny gästpostare varje vecka får administrativa rättigheter till kontot och postar inlägg på ett självvalt tema, utifrån egna perspektiv.

En annan typ av utvidgande heterogloss förekommer i inlägg där vita personers uttalanden återges, ifrågasätts och tolkas. Citat

och referat av andras yttranden analyseras inom *Appraisal* som *attribueringar* (Martin och White 2005: 98, 111). En *attribuering* ger utrymme för andras röster i dialogen. Ibland står de oemotsagda och blir ett *erkännande* av den citerades yttrande, ibland ifrågasätts de och skapar *distans* till yttrandet, vilket är fallet när vita personer citeras. I gästpostsinlägg 2 nedan citeras vita personers frågor med sådan språklig distans:

”Var kommer du ifrån?” ”Vad är du?” Vi vet alla va (sic) dom egentligen vill veta. ”Varför ser du ut som du gör/varför är inte du vit?” Det finns mycket som är fel med det här av skäl vi nog har pratat om. Det är en ständig påminnelse om att vi /är/ fel.

Inlägget uttrycker ett avståndstagande från de återgivna yttrandena; frågorna sätts inom citattecken och benämns som ”fel” i och med att de pekar ut den som inte tillskrivs en vit kropp som ”fel”. Ahmed (2007: 161) skriver om frågor som dessa som ”stoppande”; frågandet i sig skapar begränsningar i rummet där den utfrågade tvingas förhålla sig till frågorna och den som ställer dem. När frågandet pekar ut någon som avvikande konstrueras utfrågaren – den vita personen – som ommarkerad och självklar. Men som Ahmed (2004: 1) påpekar är vitheten osynlig och ommarkerad bara för den som själv är bärare av en vit kropp. För den som stoppas är vitheten synlig. Citatet ovan uttrycker en sådan erfarenhet, där citerandet av frågorna blir ett språkligt markerande och ifrågasättande av den vita och hens utpekande språkhandlingar. Vitas röster görs därmed hörbara på MAKTHAVARNA, men utifrån den tolkningsram som personer som rasifieras sätter upp, något som vänder på den maktrelation som råder i de flesta andra offentliga rum.

Erfarenheter av att rasifieras kommer också till uttryck i satser där negationer synliggör de företeelser som skribenten gör motstånd mot. En sådan översättning är med Jim Martins och Peter Whites termer en *inskränkande heterogloss* (2005: 117). I nedanstående citat från gästpostsinlägg 3 synliggör negationen ”inte” hur skribenten upplever påtryckningar från vita personer som förväntar sig att den som rasifieras ska undervisa om sitt förtryck och tar för givet att de har tillträde överallt. Negationerna tar in den vitas röst i dialogen då de negerar vad hen antas säga: i första meningen är exempelvis det implicita yttrandet att MAKTHAVARNA är där för att utbilda vita i termer, statistik, historia och samhällskunskap.

Vi är *inte* här för att utbilda er i termer, statistik, historia och samhällskunskap. Ta eget ansvar och lär er. Lär andra. Det finns enormt mycket och lättåtkomlig information, speciellt för er alla som håller i en smartphone just nu. Vi är *inte*

heller här för att lyssna på era irrelevanta anekdoter. Vi är *inte* här för att plåstra om ERA känslor kring rasism. [...] Ge plats, håll tyst och lyssna. Ni är *inte* entitled till alla kamper och alla rum. [Min kursivering.]

Citatet utgör också ett exempel på hur vita personer inkluderas på plattformen som publik. När de tilltalas – ”ni”/”er” – vidgas heteroglossen, och uppmaningen att ge plats blir ytterligare ett sätt att vända på maktrelationerna och göra vita till dem som ska hörsamma språkhandlingen: vita personer får enbart delta på plattformen som läsare/lyssnare. Hur regleringen av deltagande på plattformen görs undersöker jag i nästkommande avsnitt.

Reglering av deltagande

På MAKTHAVARNA finns uttryckliga förhållningsregler som säger att enbart personer som rasifieras får delta aktivt i inlägg och kommentarer. Förhållningsreglerna upprättas bland annat då skribenter fastslår att reglerna inte är förhandlingsbara, vilket sker genom vad Martin och White (2005: 121) kallar *förkunnande* – språkliga framställningar av objektiva fakta. Reglerna förkunnas i påståenden som ”detta är en separatistisk plattform av och för rasifierade” och ”MAKTHAVARNA är en separatistisk plattform”. Här slås separatismen fast i *relationella verbprocesser* (Halliday 2004) som anger statiska tillstånd, realiserade genom verbet ”är”. Detta utgör ett exempel på en *inskränkande heterogloss*; påståendena är flerröstade i det att de implicerar en möjlig icke-separatism, men inskränkande i det att de förkunnar separatism som ett absolut faktum som inte är förhandlingsbart. Upprättandet av reglerna sker språkligt och administratörerna ger återkommande påminnelser om dem:

Hej kära följare! Detta är ett inlägg specifikt till våra vita läsare, vilket är ett undantag just för denna gång. Vi på MAKTHAVARNA har märkt att majoriteten av de som tar plats i kommentarsfältet är vita. På grund av att detta är en separatistisk plattform av och för rasifierade så skulle vi vilja be vita låta det förbli så. Vi uppskattar allt pepp men vi har sedan början sagt att vi ska hålla plattformen separatistisk så därför vill vi be er att lämna plats åt dom som platsen ska ha. Vi hoppas ni har förståelse för detta samt kan respektera det.

Citatet visar hur administratörerna tvingas förhålla sig till vita kommentarskribenter, eftersom ”majoriteten av de som tar plats i kommentarsfältet är vita”. Vita personer tilltalas i uppmanande språkhandlingar: ”vi vill be er att lämna plats”. Relationen går via de återopade förhållningsreglerna som därmed bidrar till att reglera det aktiva deltagandet: ”vi har sedan början sagt att vi ska hålla

plattformen separatistisk”. Gülsen Uz, en av MAKTHAVARNAs grundare, berättar i vår mailkonversation att administratörerna har diskuterat olika strategier för att hantera regelbrotten. De har valt att hålla kontot öppet istället för privat, vilket innebär att vem som helst kan följa det utan att först bli godkänd av dem, men de utnyttjar Instagramfunktionen för att radera kommentarer. Detta gör det möjligt att exkludera inlägg från personer som inte är berättigade att delta aktivt. Administratörerna ger också gästpostarna rätten att radera kommentarer som bryter mot reglerna.

Vita tar plats

I detta avsnitt analyserar jag kommentarer från vita skribenter. Utmärkande för dessa kommentarer är att de utgår från att MAKTHAVARNA har ett undervisande syfte. Som Audre Lorde (1994: 110-113) framhåvt så används okunskapen om förtrycket som ett redskap av förtryckaren i syfte att bibehålla sin makt; den som utsätts för diskriminering åläggs hela ansvaret att upplysa sina förtryckare om att diskriminering finns och hur den yttrar sig. På MAKTHAVARNA (re)produceras sådana hierarkier bland annat genom språkhandlingen att *fråga* och be om information, råd eller förtydliganden, exempelvis: ”Skulle någon kunna berätta lite mer om vad Eid är? Har inte sån koll.” Vitas frågor blir ett stoppande (Ahmed 2007: 161) som begränsar gästpostarens möjlighet att själv välja riktning på sitt agerande på plattformen, då hen pekas ut som en ”avvikelse” med ansvar för att upplysa andra om sin situation. När

avvikelsen pekas ut konstrueras samtidigt den vita positionen som norm.

De vita kommentarsskribenternas inlägg innehåller dessutom ofta *bedömningar*. Bedömning handlar enligt Martin och White (2005: 52) om att utvärdera ett beteende utifrån rådande samhällsnormer, och det är en språkhandling som skapar en asymmetrisk relation mellan bedömare och bedömd. På MAKTHAVARNA förekommer ofta positiva bedömningar i samband med att vita kommentarsskribenter presupponerar – tar för givet – att plattformens texter syftar till att ge vita följare kunskap: ”Otroligt bra skrivet. Hoppas att flera (som jag) som ej har tolkningsföreträde i frågan, verkligen tar in detta.” Denna typ av kommentar framhäver kommentarsskribenten som en duktig och god antirasist, en självbild som påvisats både inom forskning om antirasism i Sverige (Hübinette och Lundström 2011) och om antirasistisk feminism (Ahmed 2004; Srivastava 2006). Kommentaren nedan utgör ytterligare ett exempel på hur positioneringen som ”god antirasist” konstrueras när undervisningssyftet förutsätts:

Brakar inte kommentera här, för jag har inget tolkningsföreträde, men tog senast häromdagen upp med en vän om varför jag tackade nej till att följa med och se Exodus på bio. Hen bojkottade också efter vi pratade om det. Lär mig mycket av att följa alla gästpostare här och försöker omsätta kunskapen i praktik. Tack.

Inledningen till inlägget exemplifierar ett vanligt sätt att legitimera platstagande

genom en så kallad *inskränkande motsägelse* (Martin och White 2005: 120). Detta innebär att yttrandet går i svaromål mot ett annat yttrande och motsäger det, vilket ogiltigförklarar det samtidigt som det egna yttrandet ges företräde. Det första ledet attribuerar de separatistiska förhållningsreglerna då kommentarsskribenten visar sin medvetenhet om att hen inte har tolkningsföreträde. Det följs av ett ”men” som placerar resten av yttrandet som en motsättning till dessa regler. Konstruktioner av typen ”jag är visserligen vit/jag vet att jag inte får kommentera, men...” är vanligt förekommande. De invändningar som kommer i dessa yttranden är ofta positiva bedömningar eller responser som presupponerar att kontot har en undervisande funktion och att vita personers bedömningar är så pass viktiga att de undantas från de separatistiska reglerna. Exempelen nedan illustrerar hur detta kan yttra sig:

Vet att jag som vit inte ska skriva men måste fråga.

Detta konto lär mig något nytt varje dag. Jag är medveten också om att kontot knappast finns för att ”lära” mig saker men jag uppskattar det enormt. Heja!

I det andra inlägget förstärker den avslutande uppmaningen ”Heja!” den vitas privilegierade roll som en bedömare som står vid sidan av som en solidarisk antirasist. Trots att hela yttrandet är positivt i sina språkhandlingar så upprättar det alltså asymmetriska relationer som i praktiken bidrar till att personer med erfarenheter av att rasifieras tvingas förhålla sig till vita personers åsikter och känslor inför rasism. Detta var också vad som hände i Srivastavas (2006) studie, där vita personer återkommande tog över styrningen av de antirasistiska samtalen.

I vissa inlägg tar vita följare för givet att de tillhör gästskribenternas tänkta mottagargrupp, vilket bland annat syns i språkhandlingen att *tacka*:

Tack för text! Får jag citera/hänvisa till dig när jag hör skeva föreställningar om hur muslimska kvinnor är/behandlas/tänker/känner? Jag är själv vit och har ingen religiös tro men vill backa upp och vara till hjälp.

Efter det inledande tackandet ställer kommentarsskribenten en fråga som tillskriver texten en undervisande funktion och gästpostaren görs till en expert som åberopas genom attribuering och som förväntas representera alla muslimska kvinnor och veta hur de ”är/behandlas/tänker/känner”. Generaliseringar likt denna utgör en vanligt förekommande typ av diskriminering (se till exempel Mohanty 1984: 333) när den pekar ut de avvikande ”andra”. I sista meningen berättigar en *inskränkande motsägelse* platstagandet; kommentarsskribenten är visserligen vit, ”men vill

backa upp och vara till hjälp”. Yttrandet stänger dialogen för ifrågasättanden då kommentarsskribenten visar medvetenhet om sin egen vithet och framställer sig som välvillig. Yttrandet upprättar också en asymmetrisk relation mellan kommentarsskribenten, som sätter sig i en överordnad position som ”hjälpare”, och gästpostaren och alla andra muslimska kvinnor, som hamnar i en underordnad position som hjälpbehövande.

Vita kommentarsskribenter, som visar att de är medvetna om sitt regelbrott, tar ibland plats genom motsägelsefulla språkhandlingar, där det de skriver motsägs av deras handling att posta kommentarer. Ofta handlar det om att någon påstår att hen backar och lämnar plats, vilket samtidigt är att ta plats med kommentaren. Kommentarskribenten nedan ”observerar” inte, som hen påstår, utan kommenterar, vilket är en aktiv handling till skillnad från det passiva observerandet.

Jag som vit feminist följer detta konto för att bevaka och observera. Detta är min första och sista kommentar där jag ber alla VITA FEMINISTER ATT BACKA. Detta är ett konto vi ska backa och TA IN det de har att skriva. Man lär sig en hel del genom att iaktta. Och ta in andras känslor istället för sin egna. Tack för mig.

Att verkligen backa och lämna plats skulle i detta fall varit en icke-språklig handling, att helt enkelt inte skriva en kommentar. Det hade varit att acceptera den betraktarroll som plattformen erbjuder. Resultatet blir istället att en vit person tar plats som aktiv deltagare, ett privilegium som hen egentligen inte har rätt till just där. Oavsett kommentarsskribentens goda syften och medvetenhet om sin position riskerar detta platstagande att befästa vita privilegier. Här bryts dessutom reglerna för att uppmana andra att inte bryta reglerna. Den tydliga positioneringen som vit feminist tycks berättiga regelbrottet eftersom det är andra vita feminister som tilltalas. Kommentarskribenten går in som en ”hjälpare” för att bistå administratörerna i upprättandet av separatismen. Även om syftet är solidariskt blir effekten att reglerna bryts och asymmetriska relationer upprättas.

Det finns också exempel på hur vita kommentarsskribenters platstagande legitimeras när de attribuerar en vän eller familjemedlem som utsätts för rasism. Nedanstående kommentarer utgör ett svar till gästpostsinlägg 4, som handlar om hur skönhetsideal påverkar kvinnor olika beroende på om de privilegieras av vithetsnormer eller inte.

Gör ett undantag i min (och detta kontos) regel att hålla tyst och enbart följa och lära mig från detta konto, hoppas det är okej. Jag har en killkompis som led

så mycket över sin "arabnäsa" att han som väldigt ung plastikerade sin näsa och drastiskt förändrade sitt utseende – något som han sedermera tidvis ångrar. En koreansk vän har som tonåring opererat sina ögonlock vilket hon nu, 10 år senare, ångrar. [...] Fast jag samtalat om detta med ovannämnda vänner kan jag inte ens närapå förstå det de gått igenom. Obehagligt och fruktansvärt.

Kommentarsskribenten inleder med en hänvisning till reglerna, där hen också ger uttryck för ett undervisningssyfte: "följa och lära mig". Hen lägger till garderingen "hoppas det är okej" utan att markera det som en fråga, som är möjlig att svara nej på, vilket inskränker utrymmet för dialog. Därefter attribueras kommentarsskribentens två vänner, och referaten fungerar som ett legitimerande av att kommentarsskribenten tar plats i kommentarsfältet. Inlägget avslutas med en bedömning: "obehagligt och fruktansvärt". Trots påståendet om att "inte ens närapå förstå det de gått igenom" beskrivs vännernas erfarenheter genom den vita kommentarsskribentens röst och tolkningsram. Kommentarskribenten ignorerar gästpostarens intersektionella analys av skönhetsideal och tolkar och bedömer gästpostsinlägget och sina vänners erfarenheter utifrån sitt eget perspektiv, där direkt erfarenhet av rasism saknas.

Vita personer tar ofta plats i kommentarsfältet för att diskutera antirasism och feminism. Citatet nedan utgör ett svar till gästpostsinlägg 5 som lyfter fram avsaknaden av intersektionella perspektiv inom feminismen och som kritiserar att vita feminister uppmanar personer som utsätts för rasifiering att "hålla god ton" och inte vara arga på andra feminister.

Ibland känner jag att vi tappar impuls kontrollen och sparkar på varandra i ren frustration. Ilska kan vara ett bra bränsle i kampen, men slösa den inte på att sära de som kämpar mot samma mål.

I citatet börjar den vita kommentarsskribenten med att ge uttryck för sina egna känslor inför motsättningar inom feminismen. Att visa ilska beskrivs som att "tappa impuls kontrollen" och bedöms som "ett bra bränsle i kampen". "Vi" som gör det inkluderar alla feminister, men i uppmaningen att inte rikta ilskan mot andra feminister impliceras att den ilska som kvinnor utsatta för rasism visar är oberättigad och missriktad (jämför Lorde 1984: 124-133; Srivastava 2006). Ilskan "slösas" och "sårar de som kämpar mot samma mål", vilket i detta fall syftar på vita feminister/antirasister. Kvinnor som påtalar rasism framställs här som det Ahmed (2010: 583) kallar "feministiska glädjedödare" i och med att de, när de framför intern kritik, "sårar" andra feminister. Den förkunnande bedömningen av ilskan tillsammans med uppmaningen bidrar till att inskränka heteroglossen och

positionera kommentarsskribenten som någon med rätt att fastställa restriktioner för hur den feministiska antirasistiska kampen bör föras.

Inlägg liknande det ovan väcker ofta starka reaktioner, och i responsen på dem återtar skribenten rätten att definiera och använda de egna känslorna genom hänvisningar till det separatistiska rummet:

Skulle du vara antirasist som du så fint säger, skulle du inte säga emot rasifierade. Du skulle heller inte vilja tysta ned rasifierade och tala om för oss hur vi ska förhålla oss och hur vi ska bedriva vår antirasistiska kamp. MAKTHAVARNA riktar sig till rasifierade, därför förstår jag inte varför vi ska sträcka ut armarna och omfamna dig. Är [gästpostaren] aggressiv? Ja, ska vi hålla varandra i händerna och sjunga? Ta det lugnt när rasismen utsätter våra kroppar? Vill du att vi ska lugna ner oss och hålla käft? Då känner jag bara att du kan lämna MAKTHAVARNA. Vita kränkta privilegierade tårar... ugh. Adjö.

I de två första meningarna synliggörs den vita personens handlingar och yttranden genom negationer; formuleringen ”du skulle heller inte vilja tysta ner rasifierade” implicerar att det är vad personen gör. Den vita attribueras också direkt i formuleringarna ”som du så fint säger” och ”tala om för oss”. Kommentarskribenten ifrågasätter den vita personens yttranden genom inskränkande motsägelser, formulerad som ett villkor: ”om du var antirasist, så...”. Detta sluter dialogen och gör den egna rösten till den dominerande. De fyra efterföljande meningarna är formulerade som frågor och blir ifrågasättande responser på implicerade påståenden från den vita personen: ”Vill du att vi ska lugna ner oss och hålla käft?” Avslutningsvis ges en indirekt uppmaning om att lämna forumet och en negativ bedömning av kommentaren som ”vita tårar”.

Citatet illustrerar hur de upplevda vithetsnormerna hindrar legitima deltagare att röra sig fritt i rummet, men också hur markerandet av vithet blir ett ifrågasättande och stoppande tillbaka. Kommentarskribenten återtar kontrollen över talutrymmet och definitionen av rasism och antirasism med samma språkliga medel som jag iakttagit hos vita kommentarskribenter: inskränkande motsägelser ger utrymme för den egna rösten genom att sluta dialogen, och bedömningar skapar asymmetriska relationer mellan bedömare och bedömd. Språkets pendling mellan att inskränka och utvidga utrymmet för alternativa röster styr vilka utgångspunkter och utsagor som görs giltiga. Men för att dessa förskjutningar ska kunna ske krävs att de alternativa rösterna finns där att reagera på; makt och normer (re)produceras på plattformen dialogiskt, i relationerna mellan olika positioneringar.

För MAKTHAVARNAs aktiva deltagare ger både språket och tekniken på det digitala mediet möjlighet att bli subjekt med tolkningsföreträde. Utifrån den

vitas privilegierade position blir det i princip omöjligt att handla utan att bryta mot plattformens regler och utan att vidmakthålla asymmetriska relationer som positionerar den som utsätts för rasism som den underordnade ”andra”. Trots att syftet är solidariskt blir effekten alltså den motsatta.

Avslutning

I denna studie har jag undersökt skrivna kommentarer och inlägg på den antirasistiska och feministiska plattformen MAKTHAVARNA. Syftet har varit att se hur det separatistiska rummet avgränsas och upprätthålls och hur skribenters positioneringar och relationer skapas. Analysen har visat hur deltagande regleras språkligt i den digitala kontexten och hur rasifierade positioneringar skapas, men även omdefinieras, av de språkhandlingar som (re)producerar vithet som norm och privilegium. Referat, citat, tilltal, motsäganden, negeringar, uppmaningar, frågor och förkunnanden är några exempel på språkliga framställningar som påverkar dialogerna på MAKTHAVARNA, och som formar utrymmet och ger legitimitet åt olika röster. En sådan analys av hur språkande skapar och upprätthåller asymmetriska relationer och normativa utgångspunkter kan bidra med mer detaljerad kunskap om språkets roll vid (re)produktionen av rasistiska strukturer. I den avslutande delen nedan följer en diskussion om hur vi kan förstå ett initiativ som MAKTHAVARNA och de relationer och normer som upprättas med språkandets hjälp.

MAKTHAVARNA kan betraktas som ett forum där personer med erfarenhet av

rasism kan ta plats och skapa en fristad, ett *safe space* (Collins 1990), en plats för empowerment. Det är ett rum där vitheten inte är tillåten att översättas i språk, där vita får läsa men inte skriva. Detta förbud ger utrymme för subalternas röster att skriva sina kroppar och sina erfarenheter, och därigenom utmanas de privilegierade positioner som normativa kroppar intar med rasism och sexism som följd (jämför Minh-ha 1989). När vita personer trotsar reglerna ändras villkoren för vad som kan skrivas och från vilka utgångspunkter. Detta kan jämföras med tidigare forskning som visat hur vita reagerar på rasism (Lorde 1984; Srivastava 2006; Ahmed 2010). Vithetsnormen är då inte bara den tvingande ram som skapat behovet av att forma ett alternativt rum. För att tala med Ahmed (2007) stoppar den även skrivandet av kroppar som rasifieras, och den tvingar också skrivandet att byta riktning. På så sätt blir återigen den rasifierade kroppen ett objekt inför den vita blicken (jämför hooks 1992).

De separatistiska förhållningsregler som skrivs fram på MAKTHAVARNA ger utrymme för det kritiska ifrågasättandet av vithetsnormer och privilegier. Samtidigt är inte separatismen helt exkluderande eftersom vita tillåts följa kontot. En sådan begränsad offentlighet är inget unikt för MAKTHAVARNA, men det utmärkande är att gränserna är uttalade och reglerade, vilket sker i samspel mellan språk och teknik. Många offentliga platser, inte minst på internet, domineras av vita röster där vithetsnormer blir exkluderande mekanismer som sätter upp outtalade gränser för deltagande (jämför Dean 2001). Sådana

vita rum uppmärksammas sällan som vita och därmed ifrågasätts inte heller den vita dominansen. De begränsningar som på grund av vithetens dominans måste skapas väcker däremot ofta reaktioner bland dem med vithetsprivilegier. Reaktionerna är inte alltid negativa, utan kan, som analysen visar, utgöras av uppmuntrande kommentarer, som i sin praktik ändå blir ifrågasättande. Den vitas ovana att exkluderas och se sin vithet analyseras kan vara en av förklaringarna, och reaktionerna blir också en indikation på hur ovanlig sådan exkludering och analys fortfarande är i ett Sverige där vithetsnormer dominerar.

En effekt av att MAKTHAVARNA inkluderar vita följare som publik är att makt och normer förskjuts. De som skriver på plattformen kan tala på sina egna villkor i det offentliga samtalet. De möter den vita blicken på de villkor som de själva sätter upp och den vita rösten hörs, som analysen har visat, genom de ord som skrivs av personer som utsätts för vitas rasifierande blickar. Vita följare tvingas lyssna utan att dominera och får dessutom betrakta sig själva bli betraktade, granskade och analyserade. Detta kan vara ett sätt för kunskap om rasism att spridas utan att vita personers känslor och definitioner tar över. Så trots att plattformen inte riktar sig till vita, blir den ett erbjudande som vita kan ta del av. Skribenter på MAKTHAVARNA har ingen upplysningsplikt och säger sig inte ha något syfte att undervisa, men effekten av att det är en offentlig plattform är att följarna kan ta del av den kunskap som finns. Det kan tyckas vara en hårfin skillnad, men det förskjuter maktrelationerna. Som Collins (1990) skriver sker förändring i dialog, och kanske särskilt i en dialog där den underprivilegierade tar kontroll över vilka röster som hörs och hur. Med denna studie har jag velat visa hur dessa förskjutningar kan ske genom just språket. Att ta makten över språket och definitionerna blir ett sätt att ta plats och utmana normerna för vilka kroppar som är självklara, vilka perspektiv som är gällande, vilka berättelser om världen som ska vara tillgängliga och giltiga. Språket både upprätthåller normer och utgör ett verktyg för att rubba dem. Men för att kunna vara ett sådant verktyg behövs det rum där fler röster än de som vanligtvis dominerar kan tala.

Referenser

- Ahmed, Sara (2004) Declarations of whiteness: the non-performativity of anti-racism. *Borderlands e-journal* 3:2. http://www.borderlands.net.au/vol3no2_2004/ahmed_declarations.htm [6 juli 2015].
- Ahmed, Sara (2007) A phenomenology of whiteness. *Feminist theory* 8(2): 149-168.
- Ahmed, Sara (2010) Killing joy: feminism and the history of happiness. *Signs* 35(3): 571-594.
- Boréus, Kristina (2006) Discursive discrimination: a typology. *European Journal of Social Theory* 9(3): 405-424.
- Brown, Wendy (1995) *States of injury: power and freedom in late modernity*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.
- Buchanan, Elizabeth (2012) *Ethical decision-making and Internet research*. <http://pure.au.dk/portal/files/55543125/aoirethics2.pdf> [8 september 2015].
- Collins, Patricia Hill (1990) *Black feminist thought: knowledge, consciousness, and the politics of empowerment*. Boston: Unwin Hyman.
- Dahl, Ulrika (2010) Rapport från vithetshavet. *Tidskrift för genusvetenskap* 31(1-2): 70-74.
- Dean, Jodi (2001) Cybersalons and civil society. Rethinking the public sphere in transnational technoculture. *Public Culture* 13(2): 243-265.
- de los Reyes, Paulina (2005) Intersektionalitet, makt och strukturell diskriminering. de los Reyes, Paulina och Kamali, Masoud (red) *Bortom vi och dom. Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritzes.
- Dyer, Richard (1997) *White: essays on race and culture*. London: Routledge.
- Frankenberg, Ruth (1993) *White women, race matters: the social construction of whiteness*. London: Routledge.
- Halliday, Michael (2004) *An introduction to functional grammar*. 3. uppl. London: Arnold.
- Hermerén, Göran (2011) *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Hewson, Claire och Buchanan, Tom (2013) *Ethics guidelines for internet-mediated research*. Leicester: The British Psychological Society. <http://www.bps.org.uk/system/files/Public%20files/inf206-guidelines-for-internet-mediated-research.pdf> [8 september 2015].
- hooks, bell (1992) *Black looks: race and representation*. Boston, Mass.: South End Press.
- Hornscheidt, Lann och Landqvist, Mats (2014) *Språk och diskriminering*. Lund: Studentlitteratur.
- Hübinette, Tobias och Lundström, Catrin (2011) Den svenska vithetens melankoli. *Glänta* 2(19): 28-35.
- Hübinette, Tobias, Hörnfeldt, Helena, Farahani, Fataneh och León Rosales, René (red) (2012) *Om ras och vithet i det samtida Sverige*. Tumba: Mångkulturellt centrum.
- Hultén, Gunilla (2015) Race place shape: a case study of contested racialized boundaries of belonging, embodiment and gender in Swedish alternative media. *European Conference on Politics and Gender*, 11-13 juni 2015, Uppsala universitet. <http://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/8f3634f8-7e91-4017-b277-051c4fed29b7.pdf> [9 juli 2015].
- Idevall, Karin Hagren (2014) 'Ge mig dina källor på det, fram tills dess kommer jag skratta åt det påståendet'. En språkvetenskaplig studie av relation i kommentarsfält online. Edlund, Ann-Catrin, Edlund, Lars-Erik och Haugen, Susanne (red) *Vernacular literacies. Past, present and future*. Umeå: Umeå universitet och Kungliga Skytteanska Samfundet.

Institutet för språk och folkminnen (2014) *Rasifierad*. Institutet för språk och folkminnen, Nyord 5 maj 2014. <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/nyord/nyord/aktuellt-nyord-2002-2014/2014-05-05-rasifierad.html> [19 augusti 2015].

Lorde, Audre (1984) *Sister outsider: essays and speeches*. Trumansburg, N.Y.: Crossing Press.

MAKTHAVARNA. *Instagram*. <https://instagram.com/makthavarna/> [15 juli 2015].

Martin, Jim och White, Peter (2005) *The language of evaluation: appraisal in English*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Mattsson, Katarina (2010) Genus och vithet i den intersektionella vändningen. *Tidskrift för genusvetenskap* 31(1-2): 6-22.

Minh-ha, Trinh Thi (1989) *Woman, native, other: writing postcoloniality and feminism*. Bloomington: Indiana University Press.

Mohanty, Chandra Talpade (1984) Under Western eyes: feminist scholarship and colonial discourses. *Boundary 2* 12(3): 333-358.

Molina, Irene (1997) *Stadens rasifiering: etnisk boendesegregation i folkhemmet*. Uppsala: Uppsala Universitet.

Molina, Irene (2005) Rasifiering. Ett teoretiskt perspektiv i analysen av diskriminering i Sverige. de los Reyes, Paulina och Kamali, Masoud (red) *Bortom vi och dom: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer.

Molina, Irene (2010) Om föreställd vithet, systemligt medlidande och nya husbyggen. *Tidskrift för genusvetenskap* 31(1-2): 79-82.

Probyn, Fiona (2004) Playing chicken at the intersection: the white critique of whiteness. *Borderlines e-journal* 3:4. http://www.borderlands.net.au/vol3no2_2004/probyn_playing.htm [6 juli 2015].

Srivastava, Sarita (2006) Tears, fears and careers: anti-racism and emotion in social movement organizations. *The Canadian Journal of Sociology* 31(1): 55-90.

Svensson, Therese (2015) Alla rasifieras! *Mana* 18 juni 2015. <http://tidskriftenmana.se/alla-rasifieras/> [6 juli 2015].

Sveningsson Elm, Malin (2009) How do various notions of privacy influence decisions in qualitative internet research? Markham, Annette och Baym, Nancy (red) *Internet inquiry: Conversations about method*. Los Angeles: Sage publications.

Nyckelord

Antirasism, feminism, Instagram, separatism, språk, vithet

Karin Hagren Idevall

Institutionen för nordiska språk

Uppsala universitet

Box 527

751 20 Uppsala

E-post: karin.hagren.idevall@nordiska.uu.se